

SPRAVODAJKA

SLOVENSKEJ MYKOLOGICKEJ SPOLOČNOSTI

číslo 39

december 2011

BIODIVERZITA HÚB SLOVENSKA

Súhrny referátov zo seminára Biodiverzita húb Slovenska 9	3
Súhrny referátov zo seminára Biodiverzita húb Slovenska 10	7
Súhrny referátov zo seminára Biodiverzita húb Slovenska 11	12

Z VAŠICH ZÁŽITKOV

Javorníky 2009	J. Candrák	16
Exkurzia do Tichej doliny	M. Sliva	18

PERSONÁLIE

MUDr. Zdenka Jesenská, DrSc.	E. Piecková	19
Životné jubileum RNDr. Márie Stanovej, CSc.	A. Janitor	20
Ludovít Varjú šesťdesiatročný	P. Lizoň	21
Sedemdesiatnik Prof. RNDr. Dušan Mlynarčík, DrSc.	A. Janitor	22
RNDr. Anastázia Ginterová, CSc. už nie je medzi nami	A. Janitor	23

INFORMAČNÝ SERVIS

Dokladový materiál k mykoflóre Slovenska	P. Lizoň	24
Seminár o ochrane genofondu hľuzoviek na Slovensku	A. Janitor	26
Nová literatúra	P. Lizoň	2
Grmaníkotvaré huby Slovenska		
Fungal biology		
Časopis Mycotaxon po novom		

Grmaníkotvaré huby Slovenska

Dr. Kamila Bacigálová, CSc., vedecká pracovníčka Botanického ústavu SAV, zúročila svoje dlhoročné skúsenosti vo výskume grmaníkotvarých húb v samostatnej monografii. V knihe uvádza 2 druhy rodu *Burenia*, 7 druhov r. *Protomyces*, 3 druhy r. *Protomycesopsis*, 2 druhy r. *Taphridium*, 1 druh r. *Volkartia* a 14 druhov r.: *Taphrina*. Každý druh je deatailne opísaný, vyobrazený a pokiaľ sa vyskytuje na Slovensku, je opis doplnený dátami a mapou rozšírenia.

K. Bacigálová. 2010. Mycota (Huby), Ascomycota (vreckaté huby): Taphrinomycetes, Taphrinales (Grmaníkotvaré): čel. Protomycetaceae, čel. Taphrinaceae. In: Flóra Slovenska, zv. X/2. 183 s. (vrátane 46 tabúl perokresieb a fotografií a 17 máp rozšírenia). ISBN 978-80-224-1096-0. Cena: 11.00 € (Artforum).

Fungal biology

nie je nový časopis, ale nový názov pre časopis, ktorý sme poznali 20 rokov ako Mycological research. Britská mykologická spoločnosť začala vydávať svoj vedecký časopis pod názvom Transactions of the British mycological society už v r. 1896. V roku 1989 zmenili názov na Mycological research a v r. 2010 opäť, a to na Fungal biology.

Britská mykologická spoločnosť vydáva od r. 2007 aj referátový časopis Fungal biology reviews, ktorý pokrýva všetky aspekty základného i aplikovaného výskumu, ako je diverzita, ekológia, evolúcia, fyziológia a ekofyziológia, biochémia, molekulárna biológia, biotechnológia a taxonómia. Je pokračovaním odborného časopisu Mycologist (1987-2006). Širšej verejnosti je venovaný časopis spoločnosti Field mycology (vychádza od r. 2000).

Časopis Mycotaxon po novom

Po dlhých diskusiách sa administrácia časopisu Mycotaxon rozhodla, že od januára 2011, teda od zväzku 115, bude časopis vychádzať iba v on-line verzii. Tlačaná verzia časopisu teda už nebude k dispozícii a predplatelia budú mať prístup k časopisu iba na internete (www.mycotaxon.com).

Mycotaxon založili a v roku 1974 začali vydávať Richard P. Korf (profesor na Cornell University, Ithaca, USA) a Grégoire L. Hennebert (profesor na Université Catholique de Louvain, Belgicko). Editormi boli Richard P. Korf (1974-1991, zv. 1-40), Jean Boise Cargill (1991-1998, zv. 41-67), Pavel Lizoň (1998-2003, zv. 68-88). Od r. 2004 (od zv. 89) je za časopis zodpovedná Lorelei L. Norvell.

Bezplatný plnotextový starším zväzkom, ako aj ku katalógom je na stránke Cyberliber (www.cybertruffle.org.uk/cyberliber).

Súhrny referátov zo seminára Biodiverzita húb Slovenska 9¹

Vplyv zníženého pH pôd kyslými banskými vodami na lokalite Šobov pri Banskej Štiavnici na druhové zloženie mikroskopických húb

Daniela Adamcová¹, Alexandra Šimonovičová¹, Elena Piecková² a Domenico Pangallo³, ¹Prírodo-vedecká fakulta UK, Katedra pedológie, Mlynská dolina, 842 15 Bratislava, delphine.runa@gmail.com; ²Slovenská zdravotnícka univerzita, Limbová 12, 833 03 Bratislava, ³Ústav molekulárnej biológie SAV, Dúbravská cesta 21, 845 51 Bratislava

Lokalita Šobov pri Banskej Štiavnici predstavuje akútnu acidifikáciu životného prostredia spôsobenú výluhom z haldy hlušínového materiálu akumulovaného pri ťažbe sekundárneho kremenca. Vzorky pôdy (Š1-Š24) sme odoberali pozdĺž 24 metrov dlhého líniového transektu vedeného naprieč záujmovým územím. Na lokalite Šobov sme doteraz izolovali 34 rodov a druhov mikroskopických húb Zygomycota, Ascomycota a mitospórické huby. Absencia predstaviateľov Zygomycota (*Absidia*, *Cunninghamella*, *Mortierella* a *Zygo-rhynchus*) vo vzorkách z acidifikáciou najviac poškodenej pôdy (Š15-Š24) signalizuje zhoršenie rozkladných procesov. Mitospórické huby sa vyznačujú vysokou rezistenciou voči nepriaznivým antropogénnym vplyvom, vyskytovali sa takmer vo všetkých vzorkách (*Penicillium*, *Trichoderma*) alebo len vo vzorkách z najviac degradovanej plochy (*Aspergillus*, *Alternaria*, *Cladosporium*, *Humicola*). Vo vzorkách z lokality Šobov sme tiež doteraz izolovali 14 druhov termo-rezistentných mikroskopických húb. [Príspevok je súčasťou grantovej úlohy VEGA 1/0159/08.]

Hnojníky (*Coprinus* s. l.) z podsekcie *Domestici*

Ján Červenka, Starohradská 6, 851 05 Bratislava, jancervenka@mail.t-com.sk

Na Slovensku rastie 6 druhov hnojníkov (*Coprinus* s. l.) z podsekcie *Domestici* – *Coprinus flocculosus*, *C. radians*, *C. bipellis*, *C. xanthothrix*, *C. domesticus* a *C. ellisii*. Okrem nich je z nášho územia známy jeden, dosiaľ bližšie nezaradený taxón. Podľa najnovšej literatúry sú spolu so zástupcami podsekcí *Setulosi* a *Micacei* súčasťou samostatného rodu *Coprinellus*.

Druhové spektrum hostiteľských drevín práchnovca kopytovitého *Fomes fomentarius* v sídlach Slovenska

Svetlana Gáperová¹, Ján Gáper¹ a Jana Petrýdesová², ¹Katedra biológie a ekológie, Fakulta prírodných vied, Univerzita Mateja Bela, Tajovského 40, 974 01 Banská Bystrica, gaperova@fpv.umb.sk; ²Botanický ústav SAV, Dúbravská cesta 9, 845 23 Bratislava

¹ 8. decembra 2009, Botanický ústav SAV, Bratislava

Fomes fomentarius je u nás všeobecne známym a obávaným parazitom buka *Fagus sylvatica* v lesných ekosystémoch. V Európe je však známy aj z mnohých iných hostiteľských drevín. V práci podávame obraz o jeho spektre hostiteľských taxónov drevín, tak ako je nám známe z vlastného terénneho výskumu sídiel Slovenska do roku 2009. Práchnovec kopytovitý nepreferuje žiadnu kategóriu sídelnej zelene. Rastie tak vo vidieckych, ako aj v mestských sídelných útvaroch, v prímestských lesoch, v mestských parkoch, pozdĺž dopravných tepien, aj v útvaroch špeciálnej zelene, ako sú cintoríny a pod. Z celkového počtu 50 nálezov najviac pochádza z *Aesculus hippocastanum* (12 nálezov). 11 nálezov pochádza z topoľov (*Populus alba*, *P. x canadensis*, *P. nigra* „Italica“, *P. tremula*, *Populus* spp.), 8 nálezov z líp (*Tilia cordata*, *T. platyphyllos.*, *Tilia* spp.) a 6 nálezov z javorov (*Acer platanoides*, *A. saccharinum*, *Acer* sp.). Druhé spektrum dopĺňajú taxóny *Fagus sylvatica*, *Fraxinus* spp., *Juglans nigra*, *J. regia*, *Liriodendron tulipifera*, *Negundo aceroides* a *Syringa vulgaris*. Na buku *Fagus sylvatica* je *Fomes fomentarius*, v porovnaní s lesným prostredím, podstatne menej zastúpený. Súvisí to s malým zastúpením tejto dreviny vo vegetácii sídiel Slovenska. [Príspevok vznikol vďaka finančnej podpore projektu VEGA 1/4391/07.]

Tuber rufum a sterilné plodnice

Stanislav Glejdura, Katedra aplikovanej ekológie, Fakulta ekológie a environmentalistiky TU, T. G. Masaryka 24, 960 53 Zvolen, glejdura@vsld.tuzvo.sk

V ostatnom období boli opakovane nájdené zvláštne plodnice podzemnej huby makroskopicky podobné na *Genabea cerebriformis*, ktoré však netvorili plodné štruktúry. Nález „hybridných“ jedincov, kde časť plodnice bola s plodnými a časť so sterilnými štruktúrami jednoznačne potvrdila identitu s *Tuber rufum*.

Niekoľko zaujímavých nálezov Pezizales

Stanislav Glejdura, Katedra aplikovanej ekológie, Fakulta ekológie a environmentalistiky TU, T. G. Masaryka 24, 960 53 Zvolen, glejdura@vsld.tuzvo.sk

V roku 2009 bolo nájdených niekoľko druhov vzácných v celej Európe: *Chalazion helveticum*, *Humaria aurantia*, *Psilopezia nummularialis*, *Trichophaea paludosa*, *Lamprospora miniata*. Pri niektorých je diskutované ich taxonomické postavenie a nomenklatúra.

Hymenofor korticioidných húb

Ladislav Hagara, Mišíkova 20A, 811 06 Bratislava, irpex@stonline.sk

Na vybraných druhoch sa dokumentuje tvarová pestrosť hymenoforu korticioidných húb a jej implikácia pre taxonómiu: hladký holý hymenofor (*Sistotrema subtrigonospermum*), hladký zamatový (*Byssocorticium atrovirens*),

hrboľatý (*Scytinostroma galactinum*), bradavičkatý (*Toментella punicea*), vráskavý (*Cotylidia pannosa*), lúčovitý (*Phlebia radiata*), lišťovitý (*Pseudomerulius aureus*), labyrintický (*Serpula himantioides*), pórovitý (*Botryodontia millavensis*), drobno ostníkatý (*Hyphodontia aspera*), výrazne ostnitý (*Kavinia alboviridis*) a zubatý (*Sistotrema raduloides*).

Eliminácia chemických prvkov z banských odpadových vôd mikroskopickými hubami izolovanými z rôznych typov prostredia

Ľubica Janovová, Univerzita Komenského v Bratislave, Prírodovedecká fakulta, Katedra pedológie, Mlynská dolina B2, 842 15 Bratislava, lubica.janovova@fns.uniba.sk

Jeden z diskutovaných problémov súčasnosti predstavujú staré environmentálne záťažové predovšetkým banskou činnosťou. Jej vplyvom dochádza k vzniku kyslých banských vôd (AMD) a často aj ku kontaminácii ťažkými kovmi. Mikroskopické huby sú organizmy potenciálne využiteľné pri odstraňovaní kontaminácie z banských a iných odpadových vôd. V experimentoch pracujeme s rôznymi kmeňmi mikroskopických húb (druhy *Aspergillus niger* a *Neosartorya fischeri*), izolovanými z rôznych typov prostredia. Cieľom nášho výskumu je sledovať akumuláciu vybraných chemických prvkov z banských odpadových vôd (Pezinok – Kolársky vrch, Smolník) a z experimentálnych roztokov vybranými kmeňmi mikroskopických húb, a tiež zmeny pH banských vôd a experimentálnych roztokov v priebehu akumulácie. [Príspevok je súčasťou grantovej úlohy VEGA č. 1/0159/08.]

Rozšírenie, ekológia a variabilita *Cordyceps militaris* na Slovensku

Václav Kautman, Mierová 16, 821 05 Bratislava, vkautman@post.sk

Žezlovka *Cordyceps militaris* bola na Slovensku po prvý krát zaznamenaná v roku 1830 a opätovne potvrdená až v roku 1996. Prvý doložený nález pochádza z roku 1997, odvtedy bol tento druh nájdený na 56 lokalitách, celkovo 86 krát. Autor sa venuje rozšíreniu a ekológii druhu, jeho zameniteľnosti s inými druhmi, ako aj jeho variabilite, vrátane zriedkavej var. *sphaerocephala*, nájdenej v r. 2008 po prvý krát.

Vzácné druhy húb rastúce na dopadových plochách v rámci Vojenského obvodu Záhorie

Ivona Kautmanová, Botanické oddelenie, Prírodovedné múzeum SNM, Vajanského nábr. 2, 810 06 Bratislava, botanika@snm.sk

V rokoch 2008-2009 prebiehal v rámci projektu Life-Sands výskum na územiach európskeho významu a územiach navrhovaných na ochranu, v rámci vojenského obvodu Záhorie. Na týchto územiach je vegetačný kryt sústavne narušovaný aktivitou človeka a sú tu trvale udržiavané plochy voľných pieskových dún

a presypov. V rámci mykologického výskumu bolo zaznamenaných viacero zriedkavých a ohrozených druhov vyšších húb viazaných na tieto biotopy. K najvzácnejším patria napríklad *Calvatia candida*, *C. fragilis*, *Lycoperdon norvegicum*, *L. rimulatum*, *L. radicum*, *Clavaria argillacea*, *Cordyceps ophioglossoides*, *Hygrocybe conicoides* ako aj viaceré druhy stopkovicov (*Tulostoma*).

Aspergillus versicolor – najčastejší kolonizátor vnútorných priestorov budov v našich podmienkach

Mária Majorošová¹, Domenico Pangallo² a Elena Piecková¹, ¹Slovenská zdravotnícka univerzita, Limbová 12, 833 03 Bratislava, maria.majorosova@szu.sk; ²Ústav molekulej biológie SAV, Dúbravská cesta 21, 845 51 Bratislava

Aspergillus versicolor je mikroskopická vláknitá huba tvoriaca žlté, oranžovo–žlté až žlto-zelené alebo bledoružové kompaktné zvrásnené kolónie. Často slabosporuluje. Je xerofilná, produkuje karcinogénny mykotoxín sterigmatocystín, antigénovú štruktúru má podobnú *Penicillium glabrum*. Pri vdychovaní konídií *A. versicolor* laboratórnymi potkanmi počas jedného mesiaca vykázalo ich pľúcne tkanivo granulómové lézie, lokalizované prevažne pri prieduškách. Výtrusy *A. versicolor* kľúčia medzi 12. a 20. dňom v závislosti od teploty, pH substrátu a jeho aktivity vody (a_w) pohybujúcej sa medzi 0,75 - 0,81. Optimálna hodnota a_w pre daný druh je medzi 0,78 - 0,98, pričom minimálna teplota rastu je 6 - 9 °C a optimálna 25 - 27 °C. Z doterajších poznatkov vyplýva, že existujú určité vzťahy medzi prítomnosťou zárodkov mikroskopických húb v prostredí bytov a zdravotným stavom obyvateľov týchto priestorov. Charakterizovala sa in vitro toxicita komplexných zmesí chloroformom extrahovateľných endo- a exometabolitov 10 izolátov *A. versicolor* z vnútorného a príslušného vonkajšieho prostredia obchodu (so stenami viditeľne kolonizovanými mikromycétami) s detskou módou na Slovensku, kde sa personál sťažoval na dráždenie dýchacích ciest. Použila sa biologická skúška s tracheálnymi orgánovými kultúrami jednodňových kurčiat (20 µg toxikantu v 1 ml kultivačného média). Pri hľadaní možného zdroja kontaminácie sa postupovalo metódou molekulej epidemiológie RAMP PCR. Izoláty z vnútorných stien obchodu vysoko korelovali s izolátmi z vonkajšieho ovzdušia. Všetky testované izoláty produkovali sekundárne metabolity zastavujúce pohyb tracheálnych riasiniek v orgánových kultúrach už po 24 h pôsobenia.

Príspevok k poznaniu jesenného aspektu fytopatogénnej mykoflóry Arboréta Borová hora

Jana Petrýdesová a Kamila Bacigálová, Botanický ústav SAV, Dúbravská cesta 9, 845 23 Bratislava, jana.petridesova@savba.sk, kamila.bacigalova@savba.sk

Chránený areál Arborétum Borová hora s rozlohou 48 ha má pahorkatinný charakter a rôznorodé prírodné pomery. Jeho jedinečnosť a originalnosť spočíva v odbornej orientácii na pôvodnú dendroflóru s osobitým zameraním na dreviny Slovenska. Rôznorodosťou diverzity fytopatogénnych mikromycétov Arboréta Borová hora sme sa začali zaoberať v jesennom vegetačnom období. V jesennom aspekte sme zistili 19 zástupcov radu Erysiphales vyskytujúcich sa na 31 hostiteľských rastlinách, 12 zástupcov radu Uredinales vyskytujúcich sa na 14 hostiteľských rastlinách, 2 zástupcov radu Dothidiales na 3 hostiteľských rastlinách a 2 zástupcov mitosporických húb: druh rodu *Ampelomyces* na 2 hostiteľoch z rodu *Erysiphe* a druh rodu *Septoria* na 1 hostiteľskej rastline. V poznávaní diverzity fytopatogénnych mikromycétov v chránenom areáli Arborétum Borová hora budeme pokračovať v nasledujúcom vegetačnom období. [Príspevok vznikol vďaka finančnej podpore projektu VEGA 7069.]

Cielený mykologický výskum Oravy 2009 – oblasť Zázrivá

Peter Tomáš, Oravské múzeum, Oravský hrad, 027 41 Oravský Podzámok,
peter.toman@inMail.sk

V rámci vytipovaného územia prebiehal prieskum 16.-19. júla na 7 lokalitách z 10. Napriek nepriaznivým klimatickým podmienkam bolo zatiaľ identifikovaných skoro 200 druhov, z nich viacero zriedkavých a vzácných nálezov, ako napr. *Inocybe calospora*, *Eutypa spinosa*, *Tricholoma pseudonicticans*, *Cortinarius venetus*, *Sarcosphaera coronaria*, *Chamonixia caespitosa*, *Hydnellum geogenium*, *Cordyceps rouxii*. Výskumu sa zúčastnili Mirek Beran, Ester Bohunická, Ján Červenka, Anton Janitor, Václav Kautman, Vincent Kabát, Miroslav Švidroň a Peter Tomáš.

Súhrny referátov zo seminára Biodiverzita húb Slovenska 10²

Poznámky k výskytu vybraných druhov rýdzikov (*Lactarius*) na Slovensku

Slavomír Adamčík¹ a Soňa Jančovičová², ¹Botanický ústav SAV, Dúbravská cesta 9, 845 23 Bratislava, slavomir.adamcik@savba.sk; ²Univerzita Komenského v Bratislave, Prírodovedecká fakulta, Katedra botaniky, Révová 39, 811 02 Bratislava, jancovicova@fns.uniba.sk

Rýdzik pravý (*Lactarius deliciosus*), r. korenistý (*L. piperatus*) a r. plstnatý (*L. vellereus*) sa vo všeobecnosti považujú za hojné a známe huby na Slovensku. Podľa našich terénnych skúseností sú však tieto rýdziky miestami nahrádzané príbuznými druhmi, s ktorými sa podobajú a často zamieňajú. V príspevku porovnáваме literárne údaje o výskyte troch vyššie spomenutých rýdzikov ako aj

² 7. decembra 2010, Botanický ústav SAV, Bratislava

ich príbuzných druhov s vlastnými terénnymi pozorovaniami. [Príspevok je súčasťou projektu VEGA č. 2/0140/08.]

Parazitické neomycéty na *Stenactis annua* a *Conyza canadensis*

Kamila Bacigálová a Jana Petrydesová, Botanický ústav SAV, Dúbravská cesta 9, 845 23 Bratislava, kamila.bacigalova@savba.sk, jana.petrydesova@savba.sk

Výskyt nových druhov parazitických neomycétov *Podosphaera fusca*, *Cercospora virgaureae*, *Mycosphaerella punctiformis* a *Septoria erigerontis* sme zistili na invázných druhoch hostiteľských rastlín *Stenactis annua* a *Conyza canadensis* na Slovensku. Poznanie nových druhov neomycétov prispieva k lepšiemu poznaniu diverzity fytopatogénnych húb a ich hostiteľov. [Príspevok je súčasťou grantovej úlohy VEGA č. 2/0106/10.]

Nové poznatky o diverzite taxónov čeľade Russulaceae v borinách Záhorskej nížiny

Miroslav Caboň¹ a Slavomír Adamčík², ¹Univerzita Komenského v Bratislave, Prírodovedecká fakulta, miroslav.cabon@gmail.com; ²Botanický ústav SAV, Dúbravská cesta 9, 845 23 Bratislava, slavomir.adamcik@savba.sk

Na štyroch fytoecologicky definovaných lokalitách na Záhorskej nížine sme študovali výskyt a frekvenciu zástupcov čeľade Russulaceae. Vybrané lokality sú borovicové lesy na pieskovom podloží a nachádzajú v Borskej nížine. Lokality sa odlišujú vo svojom vodnom režime, vzdialenosťou k najbližšej obci. Lokality boli navštevované nepravidelne v mesiacoch august až október. Na lokalite Borský Peter bolo nájdených 10 druhov, Kalaštov 3 druhy, Horné Valy 8 druhov a na lokalite Krížnica bolo prítomných 5 druhov. Celkovo sme našli 17 druhov – 15 druhov rodu *Russula* a 2 druhy rodu *Lactarius*. Iba 4 druhy boli nájdené na viacerých lokalitách. Po kontrole herbárového materiálu Slovenského národného múzea (BRA) a Katedry botaniky (SLO) konštatujeme, že z 117 známych záznamov o výskyte druhov čeľade Russulaceae z územia Záhorskej nížiny je iba 9 položiek dokladovaných exsikatmi a spochybňujeme preto výskyt niektorých druhov zo Záhorskej nížiny. [Príspevok je súčasťou projektu VEGA č. 2/0140/08.]

Několik zajímavých nálezů makromycetů v roce 2010 na Slovensku

Daniel Dvořák, Ústav botaniky a zoologie, Přírodovědecká fakulta Masarykovy univerzity, Kotlářská 2, CZ-611 37 Brno, dvorak@sci.muni.cz

Během několika výprav na Slovensko (CHKO Malé Karpaty, NP Poloniny) v roce 2010 byly zaznamenány některé zajímavější, ohrožené nebo dosud území Slovenska nenalezené taxony, např. *Ascotremella faginea*, *Biscogniauxia simplicior*, *Callistosporium* cf. *luteoolivaceum*, *Camarophyllopsis foetens*,

Clitocybe cf. subbulbipes, Hypochnicium analogum, Lentinellus ursinus, Lepiota forquignonii, Leucopaxillus rhodoleucus, Pilatoporus ibericus, Ramaria bataillei, Ramariopsis pulchella, Rhodotus palmatus, Volvariella caesiostincta a Volvariella surrecta.

Nové a vzácné druhy v roku 2010 na Slovensku

Stanislav Glejdura, Katedra aplikovanej ekológie, Fakulta ekológie a environmentalistiky TU, T. G. Masaryka 24, 960 53 Zvolen, glejdura@vsld.tuzvo.sk

V minulom roku 2010 bolo v rôznych častiach Slovenska zbieraných 18 doteraz neuverejnených druhov vyšších húb, ako je lupenatá huba *Tricholoma sulphurescens*, vreckaté huby *Boubovia ovalispora*, *Boudiera acanthospora*, *B. purpurea*, *Discinella margarita*, *Cheilymenia magnipila*, *Peziza exogelatinosa*, *P. perdicina*, *Pseudombrophila guldeniae*, *P. virginea*, *Scabropezia flavovirens*, *Thecotheus himalayensis* a *Trichophaea albospadicea*, hypogeické huby *Elaphomyces virgatosporus*, *Gautieria graveolens*, *Hysterangium calcareum*, *H. nephriticum* a *Rhizopogon marchii*. Niekoľko ďalších nálezov vreckatých húb, ako *Peziza gerardii*, *Plectania melastoma*, *Scutellinia decipiens*, *S. sinensis* a *Sepultariella semiimmersa* je veľmi vzácných, z minulosti známych z ojedinelých nálezov: Podzemná huba *Leucogaster nudus* opísaná zo Slovenska F. Hazslinskym v roku 1875 bola opäť nájdená. [Príspevok je súčasťou projektu VEGA 1/0557/10.]

Obrazová publikácia o mykoflore Slovenskej a Českej republiky

Ladislav Hagara, Mišíkova 20A, 811 06 Bratislava, irpex@stonline.sk

Prvý zväzok obrazovej publikácie zahrnuje viac ako 1550 druhov vreckatých a bazídiových húb (okrem pečiarokotvarých, Agaricales). Zaradené druhy sú dokumentované na viac ako 2050 fotografiách, čo pri 500 druhoch umožnilo postihnúť aj ich variabilitu. Na príprave obrazovej časti sa zúčastnilo 70 fotografův. V tomto období sa začali práce na 2. zväzku, ktorý zahŕňa lupeňovité a nelupeňovité huby z radu pečiarokotvaré (Agaricales).

Kvantifikácia extracelulárnych proteínov v experimentálnych médiách po bioakumulácii vybraných chemických prvkov rôznymi kmeňmi *Aspergillus niger*

Ľubica Janovová, Univerzita Komenského v Bratislave, Prírodovedecká fakulta, Katedra pedológie, Mlynská dolina B2, 842 15 Bratislava, lubica.janovova@fns.uniba.sk

Medzi závažné environmentálne problémy patria kyslé banské vody (AMD) ako rezíduum banskej činnosti. Využitie bioakumulačnej schopnosti mikroskopických húb sa ukázalo ako efektívne pri znižovaní obsahu ťažkých kovov a iných prvkov z AMD. Cieľom nášho pokračujúceho výskumu bolo

stanovenie kvantitatívneho zastúpenia extracelulárnych proteínov v kultivačných médiách, v ktorých boli štyri vybrané kmene *Aspergillus niger* kultivované až do stacionárnej fázy rastu mycélia a vystavené vplyvu biogénnych prvkov Ca, Fe a Mg. Zvýšený obsah Ca, Fe, Mg v AMD zo Smolníka a v experimentálnych médiách mal vplyv na kvantitatívne zastúpenie extracelulárnych proteínov uvoľnených z mycélií mikromycét, pričom v AMD bolo ich zastúpenie výrazne vyššie ako v zmesných a individuálnych roztokoch vybraných prvkov. Výsledky naznačujú zmeny v mycelárnej štruktúre bunkovej steny ako dôsledok génovej mutácie kmeňov *An-N* a *An-Š* spôsobenej environmentálnym zaťažením. [Príspevok je súčasťou grantovej úlohy VEGA č. 1/0159/08.]

Ophiocordyceps larvicola a Cordyceps tuberculata na Slovensku

Václav Kautman, Mierová 16, 821 05 Bratislava, vkautman@post.sk

V roku 2010 bol v južnej časti Bielych Karpát nájdený *Ophiocordyceps larvicola* ako nový druh pre Slovensko a strednú Európu. V tom istom roku bol definitívne potvrdený aj výskyt druhu *Cordyceps tuberculata* na Slovensku. Tento druh bol známy len z niekoľkých nálezov z posledných rokov, pričom vždy išlo buď o anamorfy alebo mladé, sterilné teleomorfy. V roku 2010 bol tento druh zistený na šiestich nových lokalitách, pričom všetky plodnice boli zrelé teleomorfy.

Nové druhy rodu Clavaria na Slovensku

Ivona Kautmanová, Botanické oddelenie, Prírodovedné múzeum SNM, Vajanského nábr. 2, 810 06 Bratislava, botanika@snm.sk

Clavaria rosea a *Clavaria zollingeri* boli v roku 2010 zistené ako nové druhy pre Slovensko.

Niekoľko zaujímavejších nálezov húb

Viktor Kučera, Botanický ústav SAV, Dúbravská cesta 9, 845 23 Bratislava, viktor.kucera@savba.sk

Počas roku 2010 sa podarilo nájsť a zozbierať viacero zaujímavých nálezov húb. Huba *Galeropsis desertorum* sa našla v Malých Karpatoch a je to piata lokalita výskytu vôbec. *Microglossum olivaceum* s. l. sa vyskytuje na viacerých miestach Slovenska v rôznych farebných obmenách. Vzácnu hubu *Thuemenidium atropurpureum* sa podarilo potvrdiť v Bielych Karpatoch. Na rozkladajúcich sa zvyškoch buka sa zaznamenal výskyt *Cudoniella acicularis*. Na viacerých miestach Slovenska bolo možné študovať morfológickú variabilitu *Trichoglossum hirsutum*. [Príspevok je súčasťou projektu VEGA č. 2/0062/10.]

Taxonomická revízia rodu *Solenopsora* (lišajníky, Catillariaceae) v Karpatoch

Katarína Píknová, Judita Zozomová-Lihová a Anna Guttová, Botanický ústav SAV, Dúbravská cesta 9, 845 23 Bratislava, katarina.piknova@savba.sk

Do rodu *Solenopsora* zahŕňame v celosvetovom meradle do 16 druhov. V Európe sa z nich vyskytuje 7, pričom na druhy najbohatší je Mediterán. Ich najčastejším substrátom sú vápencové skaly a pôda. Zaoberáme sa skupinou druhov s plakodiodidnými stielkami, vyskytujúcimi sa v strednej a juhovýchodnej Európe – *S. cesatii*, *S. carpatica* a *S. candicans*. Jednou z kľúčových otázok, ktoré riešime je, či predstavujú vybraní zástupcovia s majoritnými sekundárnymi metabolitmi pannarínom a zeorínom a odlišnými reakciami s KOH odlišné druhy a aký je ich vzťah k ďalším druhom. V roku 2010 sme nazbierali materiál uvedených taxónov z územia Slovenska, Maďarska, Macedónska, Turecka a Talianska. Pre morfometrické štúdium sme vybrali 19 morfológicko-anatomických znakov. V rámci molekulárnych štúdií skúmame využiteľnosť tyroch fylogenetických markerov: TS nrDNA, mtSSU, PKS a Mcm7 génu. Pri optimalizácii reakcií sme vybrali najvhodnejšie kombinácie primerov pre prvé dva markery, a to ITS5 a ITS4 pre ITS nrDNA, a mrSSU1 a MSU7 pre mtSSU. Pri štúdiu PKS úseku budeme pracovať s primermi PKS1-F, PKS2-R, LC1-Im a LC2c-Im; pre amplifikáciu Mcm7 úseku s primerami Mcm7-709for a Mcm7-1348rev. [Prácu finančne podporuje projekt VEGA 2/0071/10.]

Geomyces destructans na Slovensku

Alexandra Šimonovičová¹, Katarína Chovanová², Domenico Pangallo² a Blanka Lehotská³, ¹Prírodovedecká fakulta UK, Katedra pedológie, Mlynská dolina, 842 15 Bratislava, asimonovicova@fns.uniba.sk; ²Ústav molekulárnej biológie SAV, Dúbravská cesta 21, 845 51 Bratislava; ³PrIF UK, Katedra krajiny ekológie, 842 15 Bratislava

Druh *Geomyces destructans*, ktorý je spojený s ochorením tzv. bieleho nosa (WNS) u netopierov, sme izolovali vo februári 2010 na dvoch lokalitách v Malých Karpatoch. Sprievodnú mykoflóru tvorili druhy *Alternaria tenuissima*, *Cladosporium macrocarpum* a *Isaria farinosa*. Druhy sú deponované na katedre pedológie PRIF UK v Bratislave a v Zbierke mikroskopických húb na ÚPB ČAV v Českých Budějoviciach.

Mikromycéty v riečnych sedimentoch Smolnického potoka

Alexandra Šimonovičová¹, Lucia Kraková², Katarína Chovanová² a Domenico Pangallo², ¹Prírodovedecká fakulta UK, Katedra pedológie, Mlynská dolina, 842 15 Bratislava, asimonovicova@fns.uniba.sk; ²Katedra krajiny ekológie, Mlynská dolina, 842 15 Bratislava

V riečnych sedimentoch Smolnického potoka (vých. Slovensko, okr. Gelnica), ktorý je kontaminovaný kyslými bankskými vodami a ťažkými kovmi sme identifikovali saprotrofné mikromycéty (7 druhov) a termorezistentné mikromycéty (18 druhov). Prezentujeme tiež výskyt druhov nových pre Slovensko. [Príspevok je súčasťou grantovej úlohy VEGA 1/0159/08.]

Súhrny referátov zo seminára Biodiverzita húb Slovenska 113

Mykoflóra Martinského lesa a Šenkvičského hája

Ján Červenka¹ a Anton Janitor², ¹Starhradská 6, 851 05 Bratislava, jancervenka@mail.t-com.sk; ²Ústav krajinej ekológie SAV, Štefánikova 3, 814 99 Bratislava, anton.janitor@savba.sk

Martinský les (445 ha) a Šenkvičský háj (554 ha) predstavujú nepatrný fragment lesa na spraši, ktorý v minulosti pokrýval územie Trnavskej pahorkatiny. Xeroterlná dubina, z drevín zastúpená hlavne dubom cerovým (*Quercus cerris*), je natoľko cenným biotopom, že podstatná časť územia oboch lokalít o rozlohe 574 ha bola zaradená medzi lokality Natura 2000. Územie je zaujímavé aj z mykofloristického hľadiska. Keďže doteraz neexistoval ucelený materiál zameraný na mykoflóru tejto lokality, naším cieľom bolo zozbierať čo najviac recentných údajov o výskyte jednotlivých taxónov húb, ktoré sme doplnili o údaje staršieho dáta. Zamerali sme sa hlavne na výskyt vzácnejších zástupcov makromycétov z oddelení Ascomycota a Basidiomycota. Z celkového počtu 275 zistených taxónov boli vreckaté huby zastúpené 34 taxónmi z 25 rodov, 15 čeľadí a 5 radov a bazídiové huby 241 taxónmi zo 113 rodov, 44 čeľadí a 12 radov. Za zmienku stojí výskyt druhov *Boletus regius*, *B. queletii*, *Crepidotus crocophyllus*, *Cystolepiota bucknallii*, *Hericium erinaceus*, *Ossicaulis lignatilis*, *Pluteus aurantiorugosus*, *Stereum subtomentosum*, *Volvariella caesiotincta* a *Xerocomus moravicus* z Červeného zoznamu húb Slovenska.

Sarcoscypha jurana – nový druh pre Devínsku Kobylu

Ondrej Duriška, Univerzita Komenského v Bratislave, Prírodovedecká fakulta, Katedra botaniky, Révová 39, 811 02 Bratislava, ondrejduriska@yahoo.com

Na Slovensku sú známe tri druhy rodu *Sarcoscypha* a dva z nich, *S. austriaca* a *S. coccinea*, boli publikované aj z Devínskej Kobyly. Výskyt tretieho druhu, *S. jurana*, sme na tomto území zistili v rokoch 2007 a 2009, a to v Prírodnej rezervácii Fialková dolina. Plodnice sa tvorili na ležiacich konároch a zvyškoch dreva listnatých drevín, pravdepodobne *Tilia* sp. V príspevku komentujeme

³ 6. decembra 2011, Botanický ústav SAV, Bratislava

rozlišovacie znaky všetkých uvedených druhov. Pre druh *S. jurana* doplníme tiež informácie o jeho výskyte na Slovensku a ekologických nárokoch.

Nové a vzácne druhy rodu *Scutellinia* na Slovensku

Stanislav Glejdura, Katedra aplikovanej ekológie, Fakulta ekológie a environmentalistiky TU, T. G. Masaryka 24, 960 53 Zvolen, glejdura@vsld.tuzvo.sk

V rode *Scutellinia* je zo Slovenska publikovaných 22 druhov. V roku 2011 pribudli ďalšie dva druhy: *S. colensoi* a *S. peloponnesiaca*. Zbierané boli aj ďalšie v Európe vzácne druhy: *S. minor*, *S. pennsylvanica*, *S. pseudotrechispora* a *S. torrentis*. *S. peloponnesiaca* je uvádzaná ako synonymum *S. patagonica*. Štúdium slovenského materiálu potvrdilo status samostatného druhu. Je diskutovaná dĺžka chlpov *S. minor* a *S. torrentis* vo vzťahu k vlhosti prostredia v čase fruktifikácie. [Príspevok vznikol vďaka finančnej podpore projektu VEGA 1/0557/10.]

Zaujímavé nálezy húb zo Slovenska v roku 2011

Stanislav Glejdura, Katedra aplikovanej ekológie, Fakulta ekológie a environmentalistiky TU, T. G. Masaryka 24, 960 53 Zvolen, glejdura@vsld.tuzvo.sk

Prezentované druhy boli zbierané hlavne v Stolických vrchoch ale aj iných častiach Slovenska. Vreckaté huby *Boudiera areolata*, *Colpoma crispum*, *Genea hispidula*, *Pindara terrestris*, *Pulvinula niveoalba*, biela forma *Rhodoscypha ovilla*, *Rhodotarzetta rosea* sú prvé nálezy na Slovensku. *Parascutellinia carneosanguinea*, *Thecotheus rivicola* (vreckaté huby) boli zbierané naposledy v 80-tych rokoch minulého storočia, *Ionomidotis irregularis* je extrémne vzácny druh v celej Európe. *Dendrocollybia racemosa*, *Hydnellum floriforme* a *Onnia tomentosa* (bazídiová huba) sú známe len z niekoľkých lokalít na Slovensku. K druhom *Boudiera areolata* a *Pindara terrestris* sú pridané taxonomické poznámky. [Príspevok vznikol vďaka finančnej podpore projektu VEGA 1/0557/10.]

Beech boys na Slovensku

Soňa Jančovičová¹ a Slavomír Adamčík², ¹Univerzita Komenského v Bratislave, Prírodovedecká fakulta, Katedra botaniky, Révová 39, 811 02 Bratislava, jancovicova@fns.uniba.sk; ²Botanický ústav SAV, Oddelenie nižších rastlín, Dúbravská cesta 9, 845 23 Bratislava, slavomir.adamcik@savba.sk

V príspevku informujeme o osemdňovom (24. 9. – 1. 10. 2011) pracovnom stretnutí odborníkov na kryptogamy (huby, lišajníky a machorasty), ktoré sa uskutočnilo v siedmich národných prírodných rezerváciách Slovenska: Havešová, Stuzica, Vihorlat, Oblík, Dobročský prales, Badínsky prales

a Klenovský Vepor. V rámci celkovej biodiverzity sa monitorovali najmä huby kolonizujúce drevo, z ktorých sa viaceré považujú za indikátory prírodnej hodnoty európskych bukových lesov. [Príspevok finančne podporila grantová agentúra VEGA 02/0028/11.]

Ophiocordyceps variabilis, nový druh žezlovky pre územie Slovenska

Václav Kautman, Mierová 16, 821 05 Bratislava, vkautman@post.sk

V uplynulých dvoch rokoch 2010 a 2011 sa našli na našom území štyri nové druhy žezloviiek a jedna nová forma. Tri patria do rodu *Elaphocordyceps* parazitujúcom na srnkách (*Elaphomyces*), dva druhy parazitujú na hmyze. Príspevok sa zaoberá entomoparazitickou žezlovkou *Ophiocordyceps variabilis*, ktorej výskyt sa potvrdil v roku 2011 na území Slovenska. Zaoberá sa poznatkami o jej rozšírení, ekologických nárokoch, hostiteľoch, príbuzných alebo zameniteľných druhoch a nových pozorovaniach, ktoré sa podarilo uskutočniť.

Biodiverzita druhov rodu Fusarium na viniči a produkcia ich sekundárnych metabolitov

Petra Mikušová a Antónia Šrobárová, Botanický ústav SAV, Dúbravská cesta 9, 845 23 Bratislava, petra.mikusova@savba.sk, antonia.srobarova@savba.sk

Cieľom tohto príspevku je poukázať na biodiverzitu druhov rodu *Fusarium* na plodoch viniča na Slovensku a ich schopnosť produkovať sekundárne metabolity. Na základe makromorfologických a mikroskopických znakov spolu s metabolickým profilom sme určili nasledovné druhy: *F. subglutinans*, *F. oxysporum*, *F. proliferatum*, *F. semitectum*, *F. solani*, *F. verticillioides*. V *in vitro* podmienkach boli jednotlivé kmene schopné produkovať rôzne metabolity v rôznych množstvách (beauvericín: 3265 až 13 400 µg/L; fusaproliferín: 49 850 až 259 500 µg/L, fumonisín: 500 až 2040 µg/L. Okrem toho sme stanovili prítomnosť fusáriových metabolitov vo vysušených bobuliach: enniatin A, B, C, D, beauvericín, aurofuzarín, chlamydosporol, AOD-3-ol a equisetin. Niektoré z nich sú toxické, sú tu však aj antibiotiká a insekticídne metabolity. Naše štúdium poukazuje na prítomnosť potenciálne toxigénnych druhov rodu *Fusarium* na viniči, čo dokazuje nutnosť monitorovať toxigénne huby každý rok.

Cielený mykologický výskum Oravy 2010 – oblasť Zázrivá

Peter Tomáš¹ a Vincenc Kabát², ¹Oravské múzeum P. O. Hviezdoslava, 027 41 Oravský Podzámok, mykologia@oravskemuzeum.sk, ²Martinčekova 30, 821 01, konstrukt@zutom.sk

V roku 2010 pokračoval Cielený mykologický výskum Oravy v oblasti obce Zázrivá v termíne 22.-25.7.2010 za účasti 11 mykológov: Mírek Beran, Ester Bohunická, Ján Červenka, Helena Deckerová, Anton Janitor, Václav Kautman, Vincent Kabát, Ivan Milan, Miroslav Švidroň, Ryszard Rutkowski, Peter Tomáš. V rámci vytipovaného územia prebiehal prieskum na vytypovaných lokalitách. Napriek nepriaznivým klimatickým podmienkam bolo zatiaľ identifikovaných 317 druhov, z nich viac 10 zriedkavých a vzácných nálezov: *Inocybe calospora*, *Eutypa spinosa*, *Tricholoma pseudonicticans*, *Cortinarius venetus*, *Chrysomphalina strombodes*, *Sarcosphaera coronaria*, *Chamonixia caespitosa*, *Hydnellum geogenium*, *Melanogaster intermedius* ai.

Najväčšia zbierka húb na svete

vznikla r. 2009 spojením zbierky Royal Botanic Gardens (Kráľovskej botanickej záhrady) v Kew pri Londýne (medzinárodné označenie K) a zbierky CABI Bioscience v Eghame (medzinárodné označenie IMI).

Pôvodná vedecká zbierka botanickej záhrady v Kew pri Londýne obsahuje asi 800 000 položiek húb zo všetkých taxonomických skupín. Obsahuje aj kolekcie významných mykológov, ako boli M. J. Berkeley, M. C. Cooke, P. D. Orton a R. W. G. Dennis.

CABI Bioscience v Eghame je inštitúcia, ktorá bola založená r. 1985 ako International Mycological Institute. Jej zbierka, ktorú presťahovali do Kew, obsahovala asi 400 000 položiek. V zbierke živých kultúr húb (28 000), ktorú si CABI ponechala, sú aj historické kolekcie, napr. pôvodná kultúra, z ktorej sir Alexander Fleming izoloval penicillin alebo izoláty *Ophiostoma ulmi*, huby, ktorá spôsobila vymieranie brestov, a tak zmenila výzor anglickej krajiny.

Javorníky 2009

Jaroslav Candrák

Touto cestou by sme sa i my chceli podeliť zo zážitkami a spomienkami na uplynulú hubársku sezónu, ktorú sme vlastne na podnet PHDr. Ladislava Hagaru viac menej venovali nášmu regiónu a to vlastne i jeho zásluhou sme sa zúčastňovali hubárskych vychádzok v oblasti Javorníkov. Po predchádzajúcich rozhovoroch s pánom Hagarom nás vlastne nevedomky usmernil, aby sme tomuto kútu Slovenska viac venovali svoje mykologické pozorovania, lebo ako i sám uviedol, táto časť Slovenska ešte nie je dost' dobre zmapovaná, čo sa týka mykoflóry. A preto že je to vlastne jeden z našich najbližších hubárskych rajov chovali sme sa k nemu macošsky a viac sme sa túlili Kysuckými a Oravskými Beskydami, Skorušinským pohorím, Chočským pohorím, Oravskou Magurou, vlastne celou Oravou a Kysucami a to sme vlastne chceli v roku 2009 napraviť.

A aký bol vlastne hubársky rok 2009 ? – V podstate nie najbohatší, sú roky i hojnejšie, ale z húb bežne rastúcich v tejto lokalite Javorníkov si prišiel na svoje snád' každý i podpriemerný hubár – ale až v druhej polovici roku. Dlhá chladná jar nepriala hubárom, skromné nálezy jarných húb ako napr. ušiak obrovský (*Gyromitra gigas*), smrčok jedlý (*Morchella esculenta*), čirovnica májová (*Calocybe gambosa*). Počasie až do tejto doby nebolo naklonené hubárom (zima, chlad) začalo sa to vlastne až koncom mája, keď sa začali objavovať prvé hríbovité huby a to už 22. mája. v počte 9 kusov – hríb dubový (*Boletus reticulatus*). O týždeň t.j. 29. mája to bolo už výraznejšie čo do počtu nálezov, a tak sa začala invázia z okolia PB, IL, TN, CA, BY. Veď Marikovská a Papradňanská dolina sú známe, ako „hubové raje“. Objavili sa prvé plodnice kuriatka jedlého (*Cantharellus cibarius*), muchotrávky ružovkastej- (*Amanita rubescens*), masliaka smrekovcového- (*Suillus grevillei*). S prvým skutočným hubárskym ošial'om však prišiel i rýchly zármutok, nestabilné a chladné počasie vôbec nechcelo priať hubám k ich rastu, aspoň tu u nás v okolí Javorníkov. Tak som sa tešil, že niečo iné zažijem na stretnutí českých a slovenských mykológov v Bílé na úpätí moravských a rozhraní kysuckých Beskyd konaných v dňoch 19-21. júna. Aké však bolo moje sklamanie, keď trojdňový vytrvalý dážď a doslova jesenný chladný a nie jarný dážď tiež nepriala hubám. Posledný deň pred poľudním po rýchlym rozhodnutí (stály vytrvalý dážď) sme sa s priateľmi rozhodli, že ideme domov. A ja som ich cestou pozval na huby do Hornej Marikovej, aby si aspoň niečo priviezli do Bratislavy. A vyplatilo sa, obloha nad Javorníkmi sa krásne vyjasnila síce so zubatým, ale predsa len slniečkom. I keď priatelia ing. Vincent Kabát, MUDr. Ivo Gerula, Jaro Stainar nemali mnoho času (okrem mňa) na nich čakala ešte cesta z Pov.Bystrice do Bratislavy, myslím, že neľutovali a plný kôš kuriatok, masliakov a muchotrávok

ružovkastých stál za to zastaviť sa na dve hodiny, ale to sme viac menej lokalitu len prebehli. Už koncom júna začal rásť hriúb smrekový i hriúb dubový, i keď zrážky boli biedne aspoň tu u nás v Javorníkoch. Naďalej pokračovali v raste kuriatka-, kozáky a muchotrávka ružovkastá. Začali sme nachádzať prvé plodnice hriúba kráľovského (*Boletus regius*), ktorý nebýva až taký hojný v týchto lokalitách ako sme sa neskôr presvedčili: celkove sme našli 28 plodníc (zanechané na mieste). V júli sme mapovali Javorníky zo strany Papradňanskej doliny a opäť sa našlo 7 kusov. Spomedzi zaujímavých nálezov spomeniem kvetovec Archerov (*Clathrus archeri*) v Kátlíne, časť u Kopcôv). Tento druh sme našli neskôr v septembri aj na Orave pri Hutách (11 kusov).. Ďalší zo zaujímavých nálezov sa nám podaril na mykologickej vychádzke 4. októbra., keď sme na lokalite Papradno – Ostravice našli 2 plodnice ušiaka fialového (*Gyromitra ambigua.*). Napriek tomu, že huby rástli, jeseň bola sklamaním. Po tradičnom každoročnom ochladení a príchodom babieho leta sprevádzaného dažďom sme sa nakoniec dočkali húb. Po dvoch nociach tichého nočného dažďa 8. októbra opäť vyrážame do terénu Nachádzame obrovské množstvá muchotrávok červených – sú ich doslova koberce. Hriúv smrekových je však poskromne. Aký to paradox? Veď predsa, keď rastú muchotrávky červené treba hľadať v ich blízkosti hriúby smrekové- Azda to toho roku neplatilo? Ďalej rastlo veľké množstvo rôznych druhou pavučinovcov, plávok, bedlí, prášnic, suchohriúv, ako aj kuriatko ametystové (*Cantharellus amethysteus*), sliziak mazľavý (*Gomphidius glutinosus*), hriúb zrnitohlúbikový (*Boletus erythropus*). Nedá nám to a 11. októbra na okruh Oravou a späť cez Kysuce. I keď od rána prší, neodrádza nás to. I keď sme boli premočení do nitky, hubačka stála za to: množstvá kuriatok ametystových, suchohriúv plstnatých i hnedých, hriúv zrnitohlúbikových, muchotrávok ružovkastých, podpňoviek tmavých i hľuzovitých, dokonca sa nám podarilo nazbierať 12 plodníc hriúba smrekovcového.. O tri dni nato Oravu, Liptov, Kysuce i Javorníky pokryla biela perina...Koncom novembra ešte nachádzame dostatočné množstvo pôvabnice fialovej (*Lepista nuda*), pôvabnice dvojfarebnej (*Lepista saeva*), strumulky inovátovej (*Clitocybe nebularis*), a bedle vysokej (*Macrolepiota procera*). Definitívnu bodku za hubárskym rokom 2009 sme urobili 20. decembra keď sme navštívili „naše“ miesta výskytu plamienky zimnej (*Flammulina velutipes*). Krásne exempláre tejto zimnej huby si mohol zrakom i hmatom vychutnať každý, kto sa zúčastnil tejto záverečnej hubárskej poľovačky.

Exkurzia do Tichej doliny

Milan Sliva

Čakanie na prvé jarné plodničky smrčkovca českého v roku 2009 sme využili na prípravu exkurzie do Tichej doliny v Západných Tatrách. Z Ministerstva životného prostredia sme dostali poovolenie na zber všetkých druhov húb, vrátane chránených druhov, a tak sme 20. a 21. septembra uskutočnili plánovanú exkurziu.

Exkurzie sa zúčastnili: Milan Sliva, Dušan Vydarený, Dagmara Gregušová, Rudo Rebry, Milan Vrtík a Milka Kišková. V nedeľu, náš prvý deň, keď sme zaparkovali na konci asfaltovej cesty. Plánovali sme zbierať nad úrovňou lesa smerom k štátnej hranici s Poľskom ale znemožnila nám to vysoká mokrá tráva a podmáčaný terén. Zbierali sme teda v blízkom okolí turistického chodníka smerom do Zadnej Tichej doliny. Bolo to pre nás niečo nové a nepoznané zbierať huby nie na konzumáciu. S potešením som si všimol s akým zanietením všetci zbierali aj nám neznáme plodnice i malé plodničky rôzneho zafarbenia a lišajníky. Mali sme pripravené desiatové kornúty do ktorých sme ukladali jednotlivé druhy. Na ubytovni v Liptovskej Kokave sa nám podarilo určiť niekoľko málo druhov húb. Celú zbierku sme uložili do prepraviek na prenocovanie. Rekapituláciu zážitkov z prvého dňa sme urobili v miestnom hostinci pri pive a gulečníku. Dominátori gulečníku boli Rudo Rebry a Milan Vrtík.

V pondelok, náš druhý deň sme sa rozdelili do dvoch skupín. Tí, čo ich boleli nohy zbierali v lesoch v okolí Liptovskej Kokavy, Dušan Vydarený a ja sme sa do Tichej doliny vrátili. Cez zadnú Tichú dolinu sme sa dostali do sedla Závory. Na Kasprov vrch a následne do Červených vrchov bolo ďaleko, čo by sme časovo nezvládli. Cestou späť sme si pochutnali na čučoriedkach s horkou čokoládou (výborné!). Chceli sme si ešte odskočiť do Tomanovej doliny, no výstražná značka s ľudskou dlaňou upozorňovala na teritórium medveďov. Povedali sme si, že vrátnik maco by nás tam asi nepustil, a tak sme to vzdali. Ešte sme stihli nazbierať čečinu a mach ako dekoráciu. Prespali sme už doma a v utorok 22. septembra sme z Dušanom Vydareným odviezli nazbierané vzorky do Bratislavy na celoštátnu výstavu húb v Slovenskom národnom múzeu, kde ich od nás prevzala dr. I. Kautmanová. Ešte sme pomohli pri aranžovaní húb, urobili si fotografie na pamiatku a odišli sme s dobrým pocitom, že naša námaha a výdavky boli dobre zúčtované.

MUDr. Zdenka Jesenská, DrSc.

Elena Piecková

V predjarnom období tohto roka (6. 3.) sa vo výbornej kondícii dožila významného životného výročia MUDr. Zdenka Jesenská, DrSc., priekopníčka environmentálnej mykológie v bývalom Československu, zakladateľka a dlhoročná vedúca prvého (a jediného) Referenčného laboratória pre mikroskopické huby a mykotoxíny v životnom prostredí na vtedajšom Výskumnom ústave preventívneho lekárstva v Bratislave (VÚPL) s celoštátnou pôsobnosťou.

Z. Jesenská patrí ku skupine mikrobiológov, ktorí po r. 1956 začali na Slovensku budovať praktické mikrobiologické laboratória. Vtedy po skončení štúdia na Lekárskej fakulte Karlovej univerzity v Prahe dostala umiestenku do baníckeho kraja na východnom Slovensku. Tam sa na svojom prvom pôsobisku podieľala na riešení vtedy veľmi závažnej problematiky epidémie diftérie, brušného týfusu, ale aj bacilonosičstva, kontaminovaných vôd a potravín atď. Postupne na svojom pracovisku zaviedla aj vyšetrovanie nielen biologických materiálov od pacientov, ale aj z prostredia nemocníc, citlivosti baktérií na antibiotiká a pod. Určitý čas v úlohe patologičky prispievala k objasňovaniu príčin vysokej novorodeneckej úmrtnosti – závažného zdravotného aj sociálneho problému vtedajšieho východného Slovenska.

V polovici 60. rokov min. stor. sa začala venovať lekárskej mykológii, najprv ako pedagogička Inštitútu pre ďalšie vzdelávanie lekárov a farmaceutov v Bratislave, a to so zameraním na dermatofyty, podmienené patogénne kvasinky a rezistenciu mikromycétov. Od r. 1974 sa ako mimoriadne svedomitá a pracovitá vedkyňa Ústavu hygieny v Bratislave zaoberala mikromycétami a ich toxínmi v potravinách a životnom prostredí. Po vytvorení Výskumného ústavu preventívneho lekárstva tam založila mykologické laboratórium, ako jediné pracovisko na Slovensku špecializované na detailné štúdium mikroskopických vláknitých húb a ich toxických metabolitov (mykotoxínov) v životnom prostredí, predovšetkým so vzťahom k zdraviu človeka i zvierat. Neskôr sa stalo referenčným laboratóriom v danej vednej oblasti s federálnou pôsobnosťou. Z neho sa postupne vyvinulo terajšie laboratórium environmentálnej mykológie Slovenskej zdravotníckej univerzity v Bratislave – jediné medzinárodne atestované pracovisko svojho druhu v nových členských štátoch EÚ.

Okrem priekopníckej vedecko-výskumnej práce (vrátane napr. aj v zahraničí vysoko ceneného príspevku k štúdiu termorezistentných mikromycétov, ktorých prvoizoláty z nášho regiónu boli vyžiadané do Americkej zbierky typových kultúr ATCC) bola organizátorkou mnohých veľmi obľúbených neformálnych

pracovných stretnutí slovenských a českých mykológov na bývalom Ústave preventívnej a klinickej medicíny v Bratislave. Svoju prvú odbornú publikáciu uverejnila v r. 1965 a 340. v r. 2000, kedy ukončila aktívne pracovné pôsobenie. Je autorkou 2 vedeckých monografií, pričom monografia Mikroskopické huby v požívatinách a v krmivách (Bratislava, 1987) je stále jedinou komplexnou príručkou o mikromyko- a mykotoxikológii životného prostredia v našich podmienkach. Dr. Z. Jesenská sa podieľala aj na pre- a postgraduálnej výchove niekoľkých generácií biologicky vzdelaných odborníkov na vysokých školách v Bratislave.

Celoživotné zásluhy Dr. Z. Jesenskej o rozvoj mikrobiológie a mykológie boli ocenené o. i. Patočkovou medailou Česko-slovenskej spoločnosti mikrobiologickej, striebornou a zlatou Muchovou plaketou Slovenskej spoločnosti pre racionálnu výživu, ale i jej zaradením medzi osobnosti heslované v Encyclopaedii Beliana. Je členkou Česko-slovenskej spoločnosti mikrobiologickej, Českej vedeckej spoločnosti pre mykológiu, Slovenskej mykologickej spoločnosti. V r. 2008 bol na jej počesť pomenovaný nový druh mitosporickej mikroskopickej vláknitej huby *Alternaria jesenskae* R. Labuda, P. Eliáš jr. & K. Sterflinger (Microbiol. Res. 163: 208-214, 2008).

Pani doktorka Jesenská ani v súčasnosti, na zasluženom odpočinku, nestráca pravidelný kontakt s odborným mykologickým svetom a veľmi podrobne a kriticky sleduje najnovšie jeho výskumné trendy. Je našim mimoriadnym potešením popriať jej v mene celej českej a slovenskej mykologickej obce dobré zdravie, veľa optimizmu a dôvodov na radosť do všetkých ďalších rokov.

Životné jubileum RNDr. Márie Stanovej

Anton Janitor

Nechce sa mi veriť, že naša dlhoročná kolegyňa a bývalá pracovníčka Oddelenia patologickej fyziológie rastlín a mykológie Botanického ústavu SAV oslávila vlni (2010) svoje osemdesiatiny. Nuž, je to už tak.

Dr. Stanová sa narodila 21. marca 1930 v Pavliciach okres Trnava. V roku 1949 maturovala v Trnave a v roku 1954 ukončila vysokoškolské štúdium na Prírodovedeckej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave špecializáciu botanika. Jej prvé kroky smerovali do vtedajšieho Laboratória rastlinnej biológie SAV (dnešného Botanického ústavu), kde pracovala až do odchodu na dôchodok. Patrí medzi tých, čo kládli základy odboru patologickej fyziológie rastlín. Jej vedecké smerovanie bolo od začiatku zamerané na štúdium fytopatogénnych húb a patologické prejavy v procese odumierania kôstkovín a neskoršie aj jadrovín, najmä jabloní.

Cenné poznatky získala najmä v oblasti biológie, fyziológie, ekológie, parazitizmu a patogenézy húb rodu *Cytospora*, *Monilia* a *Fusarium*. Dokázala, že v našich agroekologických podmienkach je huba *Cytospora cincta* jedným z najväznejších patogénnych agensov, ktoré sa aktívne zúčastňujú na usychaní a predčasnom odumieraní kôstkovín, najmä marhúľ a broskýň. Zistila, že úspešnosť infekcie stromov je v priamej závislosti od hĺbky ich poranenia a ročného obdobia., že pre úspešný priebeh infekcie je potrebné, aby sa uvedená huba, ako typický ranový parazit, dostala do kontaktu s bunkami xylému. Vynikala precíznosťou experimentálnych metód, ktoré používala tak v podmienkach in vitro ako aj in situ.

My mladší kolegovia vážili sme si ju pre jej dobré slovo i radu, ktorú nezištne rozdávala ostatným. Spolu s nebohým PhMr. P. Lačokom, CSc. a dr. Kamilou Bacigálovou, CSc. bola členkou riešiteľského kolektívu, ktorý sa zaoberal problémom odumierania ovocných drevín indukovaného hubami. Na spoluprácu, v tomto malom kolektíve mám, aj vďaka Marke, tie najkrajšie spomienky. Výsledky, ktoré sme získali, dodnes nestratili svoju hodnotu a ovocinárska prax ich efektívne využíva dodnes.

Ludovít Varjú šesťdesiatročný

Pavel Lizoň

Kto z našich čitateľov by nepoznal Laju Varjú – dlhoročného hospodára spoločnosti, spolaľhivého organizátora mnohých našich akcií. Veru, aj keď svojim výzorom mladistvý, v októbri sa priradil k nám šesťdesiatnikom.

Lajo je pravým bratislavčanom: v Bratislave sa 15. októbra 1951 narodil, na Patrónke a v Prievoze strávil detstvo i mladost, v Bratislave aj pracoval a dlho aj býval.

S Lajom som sa yoynámil r. 1992 v hubárskej poradni Slovenského národného múzea, ktorú som vtedy viedol. Priniesol krásnu plodnicu zrnule zlatej (*Phaolepiota aurea*), ktorú našiel pri kameňolome v Borinke. A odvtedy zostal hubám i nám, svojim priateľom verný. Aktívne sa zapojil do činnosti našej mykologickej skupiny v rámci vtedajšieho Slovenského zväzu ochrancov prírody a krajiny a keď sa r. 1991 založila Spoločnosť slovenských mykológov, stal sa jej predsedom. Od r. 2000 je hospodárom Slovenskej mykologickej spoločnosti. Venuje sa prieskumu biodiverzity makromycétov, a to predovšetkým trúdnikov.

Bol aktívny jaskyniar a v Slovenskej speleologickej spoločnosti, ktorej je členom od r. 19701, pôsobil 8 rokov aj ako predseda. V súčasnosti je členom prezídia Združenia podnikateľov Slovenska.

Sedemdesiatnik Prof. RNDr. Dušan Mlynarčík, DrSc.

Anton Janitor

Medzi sedemdesiatnikov v lete pribudol náš priateľ, zakladajúci člen Slovenskej mykologickej spoločnosti pri SAV, člen výboru mikrobiológ prof. RNDr. Dušan Mlynarčík, DrSc. Narodil sa 7. júna 1941 v Bardejove, kde v roku 1958 ukončil stredoškolské štúdium. Vysokoškolské štúdium absolvoval v roku 1963 na Prírodovedeckej fakulte UK v Bratislave. Pôsobil ako učiteľ Farmaceutickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave. Na univerzite zastával mnohé akademické funkcie: bol zástupcom vedúceho katedry bunkovej a molekulárnej biológie liečiv, vedúcin oddelenia mikrobiológie, imunológie a hygieny, vedúcim katedry, prodekanom Farmaceutickej fakulty, prorektorom pre vedecko-výskumnú činnosť a aj dekanom fakulty (funkciu ukončil r. 2009).

Uverejnil viac ako 100 vedeckých prác v odbore mikrobiológia, pričom polovica bola v karentovaných a zahraničných periodikách. Je spoluautorom 20 patentov (z toho 3 boli aj realizované), jeho výsledky citovali vo viac ako 300 vedeckých prácach. Medzi najvýznamnejšie výsledky jeho vedeckej práce patrí analýza chemotypov somatických antigénov baktérií *Citrobacter freundii* a objasnenie mechanizmu účinku amfifilných antimikrobiálnych zlúčenín na bakteriálnu bunku.

Ako popredný odborník a akademický funkcionár prof. Mlynarčík pôsobil vo vedeckých radách Farmaceutickej fakulty UK, Univerzity Karlovej v Prahe a v Hradci Králové, Farmaceutickej fakulty Veterinárnej a farmaceutickej univerzity v Brne, Fakulty chemickej a potravinárskej technológie STU v Bratislave a Ústavu molekulárnej biológie SAV v Bratislave.

Popri svojej vedeckej a pedagogickej činnosti si našiel čas aj na huby a priateľov mykológov. Ako sa mu podarilo si takto zorganizovať čas je mi zádadou. Snáď nám niekedy toto tajomstvo prezradí. Svoj vzťah k hubám prejavoval nielen ako ich dobrý znalec, ale predovšetkým ako milovník prírody. Jubilant sa aktívne zúčastňoval na všetkých významnejších akciách poriadanych našou spoločnosťou. O. i. pripravil viacero prednášok, spoluorganizoval výstavy húb, podieľal sa na mykofloristickom výskume Muránskej planiny. Uverejňoval príspevky v Spravodajcovi spoločnosti a bol aj členom redakčného kolektívu tohoto bulletinu. Do slovenčiny preložil populárnu knihu Thomasa Lessoe a Anny Del Conte „Huby“ (preklad vyšiel v dvoch vydaniach).

Milý Dušan, nech Ťa dobré zdravie sprevádza ďalšie roky, v dobrej pohode v kruhu najbližších, ale aj nás, Tvojich priateľov.

RNDr. Anastázia Ginterová, CSc. už nie je medzi nami

Anton Janitor

V posledný februárový deň roku 2008, nás navždy opustila významná odborníčka a propagátorka pestovania húb, redaktorka týždenníka Mosty a čestná predsedníčka občianskeho združenia Česko-slovenské mosty dr. Anastázia Ginterová, CSc.

Narodila sa 5 decembra 1930. Ochodnú akadémiu v Trenčíne ukončila maturitou v roku 1950, Prírodovedeckú fakultu Univerzity Komenského v r. 1954. Do zamestnania nastúpila na Výskumný ústav TBC, neskôr pracovala v službách SAV a posledné roky ako vedecká pracovníčka na Výskumnom ústave liehovarov a konzervárni v Bratislave. Po skončení odborných aktivít bola členkou redakčnej rady týždenníka Mosty. Bola aj literárne činná, uverejnila napr. aj rozprávky pre deti „Desať letných dažďov“.

Odborná verejnosť ju pozná najmä ako pracovníčku, ktorá ako prvá vniesla do pestovania húb, konkrétne šampiňónov a hľivy ustricovitej na Slovensku vedecký rozmer. Spomínam si na jej začiatky, na jej obrovský entuziazmus, na výsledky, ktoré spolu so svojou spolupracovníčkou Oľgou Janotkovou získavali v laboratóriu. Ich nadšenie a tvorivý prístup v novej oblasti aplikovanej mykológie podporoval aj vtedajší obchodný riaditeľ. ing. Ján Magál, CSc. (mimochodom spoluzakladateľ mykologickej sekcie pri Slovenskej spoločnosti pre racionálnu výživu).

Na Slovensku sa s pestovaním pečiarok začalo až v 50. rokoch využívajúc skúsenosti z českých krajov. Dr. Ginterová mala veľmi dobré pracovné kontakty s poprednými českými odborníkmi, ako bol s ing. Riznerom z Liptálu na Morave, ing. Jablonský a dr. Staněk. Spomínam si na prvé kurzové prednášky, kedy sa v bývalej budove ROH zišlo až 400 záujemcov záujemcov o pestovanie húb. Po skončení kurzu sa vytvorilo občianskej združenie „Klub pestovateľov húb“, ktorého sme sa stali s A.. Ginterová čestnými členmi.

Posledným jej pracoviskom dr. Ginterovej bol Výskumný ústav krmivárskeho priemyslu v Ivanke pri Dunaji, kde vybudovala aj zbierku kultúr jednotlivých kmeňov hľivy ustricovitej; udržiavalo sa vyše 200 vzoriek čistých kultúr, ako základného genetického materiálu. So zánietením organizovala rôzne prednášky, školenia i konferencie. Jej knižná publikácia „Pestujeme huby (1985) je doteraz jedinou pôvodnou príručkou pre záujemcov o pestovanie húb na Slovensku.

Dokladový materiál pre mykoflóru Slovenska

Pavel Lizoň

Kvalitný zbierkový („herbárový“) dokladový materiál je základom nielen pre taxonomické štúdium, ale aj pre skúmanie biodiverzity a ekológie organizmov. Huby z územia dnešného Slovenska je uložený v mnohých verejných, ale aj niekoľkých súkromných zbierkach.

Inštitucionálne zbierky

Slovenské národné múzeum, Prírodovedné múzeum, botanické oddelenie, Bratislava (BRA, www.snm.sk). Dôležití zberatelia: A. Dermek, I. Fábry, E. Futó, L. Hagara, C. Kalchbrenner, I. Kautmanová, A. Kmet', J. Kuthan, P. Lizoň.

Univerzita Komenského, Prírodovedecká fakulta, katedra botaniky, Bratislava (SLO, www.fns.uniba.sk/~kbo). Dôležití zberatelia: F. Hazslinszky, S. Ripková

Slovenská akadémia vied, Botanický ústav, Bratislava (SAV, www.ibot.sav.sk). Dôležití zberatelia: S. Adamčík, K. Bacigálová, V. Kučera, C. Paulech.

Národní muzeum, Přírodovědecké muzeum, mykologické oddělení, Praha, Česká rep. (PRM, cca 500 000 pol. húb a lišajníkov; www.nm.cz/prirodovedecke-muzeum/mykologie.php). Dôležití zberatelia: J. Herink, R. Hilber (Podlahová), J. Holec, V. Holubová (Jechová), F. Kotlaba, A. Pilát, Z. Pouzar, M. Svrček.

Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta, katedra botaniky, Praha, Česká rep. (PRC, botany.natur.cuni.cz). Dôležití zberatelia: J. Ondráčková, K. Prášil, V. Skalický, Z. Urban.

Moravské zemské muzeum, botanické oddělení, Brno, Česká rep. (BRNM, cca 100 000 pol. húb; www.mzm.cz/mzm/oddeleni/botanicke_oddeleni.html). Dôležití zberatelia: V. Antonín, E. Futó, J. Hruby, K. Kříž, J. Kuthan, F. Petrak, F. Šmarda, A. Vágner.

Muzeum Vysočiny, Jihlava. Dôležití zberatelia: P. Vampola.

Magyar természettudományi múzeum, **Növénytár**, Budapest, Maďarsko (BP, www.nhmus.hu/modules.php?name=Tar-Noveny). Dôležití zberatelia: M. Babos, J. A. Bäumlér, F. Hazslinszky, C. Kalchbrenner, G. Moesz.

Naturhistorischer Museum, Botanische Abteilung, Wien, Rakúsko (W, 1 500 000 pol. výtrusných rastl; www.nhm-wien.ac.at/nhm/Botanik). Zo Slovenska málo dokladov.

Naturhistoriska riksmuseet, Kryptogambotanic, Stockholm, Švédsko (S, 370 000 húb; www.nrm.se). Dôležití zberatelia: A. Kmet' a V. Greschik v zbierke G. Bresadolu.

Università degli Studi di Padova, Centro Interdipartimentale Musei Scientifici (PAD, www.musei.unipd.it). Dôležití zberatelia: A. Kmet' a V. Greschik v zbierke P. A. Saccardo.

Súkromné zbierky

Stanislav Glejdura, Kováčová: cca 5 500 položiek (najmä diskomycéty, asi polovica je deponovaná v Lesníckom a drevárskom múzeu vo Zvolene).

Ladislav Hagara, Bratislava: cca 30 000 položiek (všetky skupiny, základná zbierka: cca 9500 pol., exsikátová zbierka: cca 5 000 pol., duplikáty: 15 000-16 000 pol.).

Vincent Kabát, Bratislava: najmä vreckaté huby

Pavol Škubla, Šaľa: cca 850 položiek (všetky skupiny).

Ludovít Varjú, Mariánka: (najmä trúdnikotvaré huby)

Exikátové zbierky s počtým zatúpením nálezov zo Slovenska

Ascomyceten, 1-57: no. 1-2175. H. Rehm, Regensburg, Neufriedenheim, Leipzig, 1870-1918.

Fungi hungarici. exsiccati, 1-5: no. 1-500. G. Linhart, Ungarisch Altenburg [Mosonymagyaróvár], 1882-1886.

Fungi carpatici exsiccati, 1-5: no. 1-265. A. Pilát, Praha, 1933-1948.

Fungi selecti exsiccati, editi cura Sect. Mycol. Musei Nat. Pragae, 1-?: no. 1-. M. Svrček, Praha 1980-?

G. L. Rabenhorst.

Mycotheca carpathica, no. 1-475. F. Petrak, ? Hranice, ? 1921-1927.

Mycotheca universalis, 1-42: no. 1-2100. F. Petrak, Hranice, 1928-?

Niektorí zberatelia označovali svoje zbierky menom, teda v záhlaví etikiet mali jednotiaci názov. Neboli to však číslované série položiek určené na výmenu, takže to nie sú exsikátové zbierky. A. Kmet' používal pre časť svojich položiek názov *Flora schemnitzensis* / *Fungi schemnitzensis*, názov *Mycotheca carpathica* používal C. Kalchbrenner a V. Greschik

Seminár o ochrane genofondu hľuzoviek na Slovensku

Anton Janitor

Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre, Katedra genetiky a šľachtenia rastlín, Katedra pedológie a geológie Fakulty agrobiológie a potravinových zdrojov, Katedra stavieb, Technická fakulta, Prvá Slovenská hľuzovkárska asociácia – občianske združenie zorganizovali dňa 6. novembra 2009 na pôde SPU v Nitre pod záštitou prorektora Ppre rozvoj univerzity prof. Ing. Jána Tomáša, CSc. pri príležitosti Týždňa vedy a techniky na Slovensku odborný seminár s medzinárodnou účasťou “Ochrana genofondu hľuzoviek na Slovensku“.

Ochrana a trvalo udržateľné využívanie genofondu hľuzoviek bola mottom medzinárodného pracovného stretnutia (workshopu) riešiteľov projektov na národných úrovniach spolupracujúcich pracovísk. Uvedeného podujatia sa zúčastnili renomovaní odborníci zo zahraničia (Maďarsko, Česká republika, Rumunsko) v oblasti výskumu pestovania a ochrany hľuzoviek. Odborné podujatie bolo zamerané na problematiku ochrany a využitia genofondu ektomykorizových podzemných húb v agrolesníctve. Účastníci prezentovali poznatky z výskumu biodiverzity, pestovania, trvalo udržateľného využívania, ochrany hľuzoviek a hospodárskeho využitia ako výskumu z realizácie agrolesníckych pestovateľských systémov v produkcii čiernych hľuzoviek. Z odborného podujatia bude vydaný recenzovaný zborník na CD nosiči.

Odbornú časť otvoril prorektor SPU v Nitre prof. J. Tomáš. Privítal hostí a vysoko zhodnotil činnosť Ing. J. Gažu, CSc. a Ing. M. Miku, CSc. z katedry genetiky a šľachtenia v oblasti výskumu hľuzoviek na Slovensku. Poukázal na významné vedecké výsledky, ktoré sa v tejto oblasti na pôde SPU v Nitre dosiahli. Vyzdvihol aktívnu spoluprácu najmä s výskumníkmi z Maďarska, Rumunska a Českej republiky. Zdôraznil podporu vedenia univerzity pokračovať v tomto trende i v ďalších rokoch.

Ako prvý vystúpil doc. M. Gryndler z laboratória húb, Mikrobiologického ústavu AV ČR v Prahe na tému “Mykorizna symbióza ektomykorizných húb“. V ďalšom pokračoval významný odborník a propagátor hypogeických húb v Maďarsku dr. Zoltán Bratek z ELTE v Budapešti na tému “Vývoj mykorizy hľuzovky letnej v trvalých výsadbách v Maďarsku“. O výsledkoch výskumu genofondu hľuzoviek na Slovensku referoval Ing. J. Gažo z SPU. Po ňom sa ujal slova jeho kolega Ing. M. Miko, ktorý predstavil koncepciu uchovávanie genofondu hľuzovky letnej formou ex situ na Slovensku. O aktuálnom stave ochrany a využívania genofondu hľuzoviek v Rumunsku referoval Attila Fekete, v Maďarsku Z. Bratek a na Slovensku J. Gažo a M. Miko.

Na záver sa účastníci seminára presunuli do Radošinej, kde organizátori pripravili posedenie “hľuzovky v kuchyni strednej Európy“, prezentáciu jednoduchých tradičných receptov na využitie hľuzoviek v súčasnej kuchyni Maďarska, Rumunska a Slovenska. Po vychutnaní pripravených jedál a šalátov dobre padla návšteva tamojších vínnych pivníc a ochutnávka známych radošinských červených vín.

Myko-heterotrofia

je trofický vzťah určitých rastlín a húb, pri ktorom rastlina dostáva všetku svoju výživu od huby, na ktorej parazituje. Teda nezískava ju prostredníctvom fotosyntézy, ako bežné zelené rastliny. Keďže rastlina je vlastne v pozícii zlodēja, termín mykotrofia, ktorý sa niekedy pre túto situáciu požíva, nie je vhodný, pretože vyjadruje mutualistický vzťah.

Bezchlorofylové rastliny, ako napr. aj u nás rastúce hniliaky (*Monotropa*) čerpajú z podhubia húb všetku výživu. Môžu byť však iba fakultatívne (čiastočne) mykoheterotrofné, keď časť svojho životného cyklu sú schopne, ako napr. niektoré orchidey, aj fotosyntetizovať.

Z húb sa na mykoheterotrofii podieľajú niektoré druhy kuriatok (*Cantharellus*), plávok (*Russula*) a koreňovcov (*Rhizopogon*).

Slovenská mykologická spoločnosť

je vedecká spoločnosť podporovaná Slovenskou akadémiou vied
so sídlom v Botanickom ústave SAV, Dúbravská 14, 845 23 Bratislava

Poslaním spoločnosti je o. i.

*rozširovať poznatky v oblasti mykologického výskumu,
utvárať predpoklady na optimálny rozvoj mykologického poznania,
prispievať k zvyšovaniu odbornej úrovne svojich členov,
organizovať národné a medzinárodné odborné podujatia.*

Výbor spoločnosti

Predseda: Dr. Pavel Lizoň, CSc. (Botanický ústav SAV, Bratislava;
pavel.lizon@savba.sk)

Podpredseda: Ing. Anton Janitor, CSc. (Ústav krajinnej ekológie SAV,
Bratislava; anton.janitor@savba.sk)

Tajomníčka: Dr. Ivona Kautmanová (Slovenské národné múzeum, Bratislava;
botanika@snm.sk)

Hospodár: Ľudovít Varjú (Bratislava; varju@micronet.sk)

Ostatní členovia výboru:

Július Ďuriač (Bratislava; julius.duriac@messer.slovnaft.sk)

Prof. Dr. Dusan Mlynarik Farmaceutická fakulta UK, Bratislava;
mlynarcik@fpharm.uniba.sk)

Dr. Ladislav Hagara, PhD. (Bratislava; irpex@stonline.sk)

Ing. Vincent Kabát (Bratislava; konstrukt@zutom.sk)

Ing. Pavol Škubla, CSc. (Šaľa; pskubla@duslosala.sk)

navštívte našu WWW stránku www.fungi.sav.sk

Informačný bulletin vydáva Slovenská mykologická spoločnosť (Dúbravská cesta 9,
841 04 Bratislava). Príspevky posielajte na internetovú (botumyko@savba.sk) alebo
poštovú adresu spoločnosti. Vydané za finančnej podpory Slovenskej akadémie vied.
ISSN 1335-7689. Číslo 39 zostavil a na vydanie pripravil Pavel Lizoň. Náklad 150 ks.